

30. 8. 2002

Veźměte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

Celibát

Před několika lety vydal německý žurnalista a bývalý mnich dominikánského řádu H. C. Zander zajímavou knihu s lehce ironickým názvem: „Deset argumentů pro celibát“. Je-li název ironický, pak obsah knihy se může zdát někomu až šokující – na počátku je totiž „desatero“, kde je mj. řečeno, že „celibát je mužný, celibát je erotický, celibát je skandální, celibát zeštíhluje“ etc.

Před několika lety vydal německý žurnalista a bývalý mnich dominikánského řádu H. C. Zander zajímavou knihu s lehce ironickým názvem: „Deset argumentů pro celibát“. Je-li název ironický, pak obsah knihy se může zdát někomu až šokující – na počátku je totiž „desatero“, kde je mj. řečeno, že „celibát je mužný, celibát je erotický, celibát je skandální, celibát zeštíhluje“ etc. A vše je obhájeno brilantní logikou, za níž by se Tomáš Akvinský nemusel stydět! Nás však nebude ani tolik zajímat, zda je celibát erotický nebo skandální, jako spíše církevně-právní aspekty tohoto institutu.

Profesor Henner roku 1913 ve své učebnici „Právo církevní“ píše: „Duchovní nemají míti účastenství při zábavách rozpustilých. V Římě jest návštěva veřejných kinematografů zapovězena. Vůbec zapovězena jest též návštěva veřejných a světských divadel všeho druhu, což se však všude nezachovává. Co do obcování s pohlavím ženským jest přikázána duchovním největší opatrnost. Již od sboru Nicejského roku 325 zakazuje se kněžím žiti společně se ženami, a dovoluje se jim míti u sebe jen ženy příbuzné nebo takové „*quae fugiunt suspiciones*“. Za takové se považují následkem obyčeje se vyvinuvšího ženy, které dosáhly již 40. roku, a mluví se tu o kanonickém stáří. Smilství a konkubinát tresce se svržením s úřadu církevního a kletbou církevní“.

O celibátu se však dá hovořit samozřejmě výrazně „novodoběji“, nežli slovy prof. Hennera – za těch 90 let se ledacos změnilo. Již výrazněji smířlivěji vystupují dokumenty Druhého vatikánského koncilu, z něhož citujme Dekret o službě a životě kněží (Presbyterorum ordinis), část 16 – přijetí celibátu: „Církev si vždy velmi vážila dokonalé a trvalé zdrženlivosti pro království nebeské, kterou Kristus doporučoval a kterou během minulých dob i dnes mnozí věřící křesťané ochotně přijímají a chvályhodně zachovávají“ – zde se odkazuje na Matouše 19,12: „Někteří nežijí v manželství, protože jsou k tomu od narození nezpůsobilí; jiní nežijí v manželství, protože je nezpůsobilými učinili lidé; a někteří nežijí v manželství, protože se ho zřekli pro království nebeské. Kdo to může pochopit, pochop“. Dále se však v dekretu uvádí: „...Podstata kněžství ji sice nevyžaduje, jak je zjevné z praxe prvotní církve a z tradice východních církví, kde vedle těch, kterým je dána ta milost, že si spolu se všemi biskupy zvolí život v celibátu, jsou též velmi zasloužilí kněží ženatí... Stavem panictví neboli celibátem zachovávaným pro nebeské království se kněží zasvěcují Kristu novým a vynikajícím způsobem; snáze jdou za ním s nerozděleným srdcem, svobodněji se v něm a s ním oddávají službě Bohu i lidem, s větší volností slouží jeho království a dílu nadpřirozeného obrození, a tak se stávají schopnějšími ve větší šíři přijmout otcovství v Kristu.... Tento posvátný sněm znovu schvaluje a potvrzuje tuto zákonnou povinnost pro ty, kteří jsou vybráni ke kněžství.“

Že tomu tak však nebylo vždy, o tom nás může přesvědčit krátký historický exkurz.

Myšlenka, že bezženství má převahu mravní nad stavem manželským, vyvinula se v církvi za vlivu názorů gnostických. Gnosticismus spatřoval v úplném potlačení smyslného života zvláštní dokonalost lidskou. Dále účinkovalo právo židovské, dle něhož neměl kněz obcovati se ženou, když mu vykonávání funkcí duchovních bylo přikázáno. Ale teprve ve 4. století na základě obyčeje, který se v té době vyvinul, zapovídala na východě zejména usnesení synod partikulárních kněžím uzavírání

manželství po ordinaci, ale za dále platná považována manželství kněží, kteří ordinováni byli již jako ženatí. Manželství jáhnům dovoleno bylo, když si to při ordinaci byli vymínili. Justinián nařídil, že biskupem nemá býti, kdo má ženu a děti; děti pocházející z manželství po ordinaci uzavřeného byly za ilegální prohlášeny, tudíž manželství je neplatné. Synoda Trullánská z roku 692 akceptovala Justiniánovy zásady, jenže připouští i ženaté k biskupské hodnosti, zřeknou-li se manželského způsobu života. Totéž platí dodnes v církvi řecké, ač císař Lev (886-911) odstranil u biskupa podmínku bezdětnosti, ale ovšem bývali biskupové povoláváni ze středu mnichů.

Pro sjednocenou církev ritu řeckého uznali papežové stav Trullánského sboru, zejména Benedikt XIV. Konstitucí „et si pastoralis“ ze dne 17. května 1742. V církvi západní nabylo platnosti ustanovení synody Elvirské (kolem roku 300) stvrzené některými papeži v 4. a 5. století. Dle tohoto ustanovení měli se biskupové, kněží a jáhnové pod trestem deposice z úřadu zdržeti obcování s manželkami před vysvěcením pojatými. Podjáhnům uložen celibát v 5. století, ale vždy byla manželství již uzavřená platná. Manželství po vysvěcení uzavírána býti nesměla, neboť v těchto dobách žádal se na ordinátech slib čistoty. Předpisy uvedené nebyly však až do 11. století přesně zachovávány. V tomto století obnovovali někteří papežové předpisy o celibátu a nejenergičtější byl tu papež Řehoř VII., dříve zvaný Hildebrand, který od roku 1073 vytknul si za úkol provedení platných, ale dosud neprováděných zásad o celibátu. Neplatnost manželství proti zákonům církevním uzavřeného byla stanovena teprve na druhém sboru Lateránském roku 1139, kdežto dříve byla jen zakázána. Totéž stanovisko zaujímá sbor Tridentský (1563), čím čelili chtěl nevázanosti kléru šířící se od století 15.

O celibátu hovoří také Dekret o výchově kněží (Optatum totius), část 10 (kněžský celibát): „... Ať jsou hluboce přesvědčeni, že mají tento stav přijmout vděčně, nejen jako příkaz církevního zákona, ale jako vzácný Boží dar, který si mají pokorně vyprošovat a na který mají svobodně, velkomyslně a ochotně odpovědět z vnuknutí a za přispění milosti Ducha svatého“.

V Dekretu o přizpůsobené obnově řeholního života je odkazováno na První list Korinským 7,32-35: „já bych však chtěl, abyste neměli starosti. Svobodný se stará o věci Páně, jak by se líbil Bohu, ale ženatý se stará o světské věci, jak by se ženě zalíbil, a je rozpolcen. Žena bez manžela nebo svobodná dívka se stará o věci Páně, aby byla svatá tělem i duchem. Provdaná se stará o světské věci, jak by se zalíbila muži. To vám říkám, abych vám pomohl, ne abych vás uvedl do nesnází, ale abyste žili důstojně a věrně lnuli k Pánu bez rozptylování“.

A co když „světскost zvíťezí“? I církev má svůj vlastní trestní zákoník... Jedná se především o dvě skutkové podstaty - pokus uzavřít sňatek a provinění proti mravnosti (jedná se o „trestné činy proti stavovským povinnostem“). Pokus uzavřít sňatek: a) Protože je se svatým svěcením spojen závazek zdrženlivosti, jsou trestní ti duchovní, kteří se pokoušejí uzavřít manželství, byť civilní. - Trestem je zákaz bohoslužeb jako samočinný trest. Dále lze zostrít dle kánonu 1394 CIC (Codex iuris canonici) 1983: „...upadá duchovní, který neplatně uzavřel manželství, i když pouze civilní, do suspenze nastupující bez rozhodnutí představeného; jestliže se po napomenutí nenapravit a dává dále pohoršení, může být postupně trestán různými zbaveními nebo propuštěním z duchovenského stavu“. B) Spáchá-li delikt jmenovaný pod bodem a), nevysvěcený příslušník řádu pod věčným slibem, je trestem zákaz bohoslužeb jako samočinný trest. K tomu podle kánonu 694, § 1, 2 propuštění z řádového institutu.

Provinění proti mravnosti: a) konkubinát duchovního a jiné hříchy navenek proti šestému přikázání s následkem trvalého pohoršení. Trest: suspendace; po bezvýsledném varování postupně další trest až k propuštění z duchovního stavu. Konkubinát se definuje jako sexuální vztah (manželství podobný) pohlavím rozlišných osob bez vůle k manželství (otázkou zůstává co homosexualita? Veřejné pohoršení - nepochybně). B) jiná provinění duchovních proti šestému přikázání při užití násilí nebo hrozby anebo způsobem veřejně známým anebo s mladistvím (méně než 16 roků - „církevní

hranice“). Zde je povinně „přiměřený trest“, propuštění z duchovního stavu nevyjímaje. I když - zde by světská moc zřejmě nebyla tak shovívavá... (ač se propuštění z duchovenského stavu může zdát těžkým trestem, vězení je myslím „přiměřeně horší“).

© EPRAVO.CZ - Sbírnka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Letiště a letecké stavby](#)
- [Nejvyšší správní soud vymezuje nové hranice zneužití práva u běžných nákladů na reklamu](#)
- [Limity dohledu nad výkonem znalecké činnosti](#)
- [Stavebníci získávají od roku 2026 silnější pozici v soudních sporech o povolení stavby](#)
- [Novela zákona o spotřebitelském úvěru: zásadní regulatorní přelom, který změní finanční trh i praxi poskytovatelů spotřebitelských úvěrů](#)
- [Regulace cen taxislužby v roce 2026: co se mění a jaké mají obce možnosti?](#)
- [Jaké klíčové změny přináší návrh novely stavebního zákona?](#)
- [Nový zákon o zbraních a střelivu](#)
- [Novela zákona o pyrotechnice: likvidace profesionálů namísto zmírnění negativních vlivů](#)
- [Nový zákon o zbraních - hlavní a vedlejší držitelé a změny v posuzování zdravotní způsobilosti](#)
- [Klientská zóna Jenda - právní účinky činění podání a doručování písemností](#)